

Yhteenvetoa ja tilannekatsausta lasten, nuorten ja perheiden sote-palvelujen (LaNuPe) kehittämisestä Nuorisovaltuustolle 20.11.24

Sanni Penttilä

Ylilääkäri

Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

”Lanupe”-työryhmän pj.

Lasten, nuorten ja perheiden palvelukokonaisuuden kehittäminen yksi Siun soten strategisista kärjistä

- Aiempaa vahvempi toimeksianto Siun soten johdolta ja päättäjiltä palvelukokonaisuuden kehittämiseen
- Strategian toimeenpano:

”Toimintamme on pitkäjänteistä, tulevaisuuteen katsovaa ja päätöksenteko lapsen edun mukaista”

LaNuPe -Toimeksiannot 3/24-8/24 ja 9-12/24

- 3/24-8/24 työryhmän tehtävänä laatia esitys palvelurakenteesta, joka mahdollistaa kehityksellisten häiriöiden sekä mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn, diagnostiikan, hoidon ja kuntoutuksen perustasolla
 - Rakenteiden tulee mahdollistaa moniammatillisuus, integratiivinen toiminta sekä osaamisen ja resurssien turvaaminen.
- 9/2024 ->
- Työryhmän tehtävänä on ohjata lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämistyötä siten, että hyvinvointialueen palvelukokonaisuus vastaa kohdeväestön tarpeita, ja toimii hyvin yhteensovitettona, kustannustehokkaana kokonaisuutena.

LaNuPe-kehittämistyön projektointi vuosille 2025-2027 valmisteilla

- Valmistautuminen ja sitoutuminen palvelukokonaisuuden pitkäjänteiseen kehittämistyöhön
- Valmisteilla projektijohtoryhmän ja projektiryhmän nimeäminen sekä kokonaisuuden kehittämisen projektointi vuosille 2025-2027
- Toiminnan tarkoituksena on parantaa palvelujen saatavuutta, laatua ja mahdollistaa moniammatillisen toiminnan kehittäminen asiakkaiden ja potilaiden parhaaksi sekä viiden vuoden tähtämellä myös kulujen pienentämiseen hyvinvointialueella.

HVA:n palvelujen nykytilakartoitusta päivitetty keväällä 2024

- **Kokonaisuus nivoutuu perhekeskustoiminnan kokonaisuuden kehittämiseen**
 - **Toimeksianto: Kehityksellisten ja mielenterveyshäiriöiden ennaltaehkäisyyn, diagnostiikkaan, hoitoon, kuntoutukseen liittyvät toiminnot = koskettaa laajasti lasten, nuorten ja perheiden sote-palveluita, yhdyspinta myös kuntiin ja 3. sektoriin**
- **Nykytilakartoitusta**
 - Taloustietojen keruuta
 - Henkilöstötietojen keruuta
 - Toimintatietojen keruuta
 - Eri palvelujen edustajien evästyksset kehittämistyölle
 - ”Nepsy” -Polis-kyselyn kautta asukkaiden kokemustietoa
- **Vertailua ja vertaisoppimista muilta hyvinvointialueilta**
 - (E-K, E-S, Kymenhva, Keski-Pohjanmaa...)

LaNuPe – kustannusjakauma 2023 (0-19v)

Toteutuneet kustannukset

Kustannusjakauma
Dimensio vaihdettavissa

202301 - 202312

Valintojen osuus kaikista kustannuksista
12,1%

Kustannukset / asukas
610
40,1%

PTH-kustannukset / asukas
66
48,6%

Esh-kustannukset / asukas
188
42,6%

Sos-kustannukset / asukas
356
37,4%

Siun soten suurimmat haasteet

Palvelutuotannon systeeminen häiriö; palveluita tuotetaan päällekkäin, irrallaan, organisaatiolähtöisesti, asiakasta pompotellen ja osa-optimoiden. Viimesijaisten palveluiden käyttö on kasvanut ja näkyy erityisesti lastensuojelussa ja psykiatrisessa sairaanhoidossa.

ADHD

33,4 M€

ADHD-diagnooseihin sitoutuneet kokonaiskustannukset sosiaali- ja terveyspalveluissa 33,4 M€
(34% Lanu-sote-tietopakettikustannuksista v. 2023, n. 2200 alaikäistä)

Sijoitukset

35 M€

Lastensuojelun kustannukset 48milj€

(n. 49% lanu-sote-tietopaketista v. 2023)
Sijaishuollon kustannukset ovat kasvaneet vuosi vuodelta merkittävästi.
Lapsista on sijoitettuna 2% (n. 550). Tämä maksoi vuonna 2023, 35 M€.

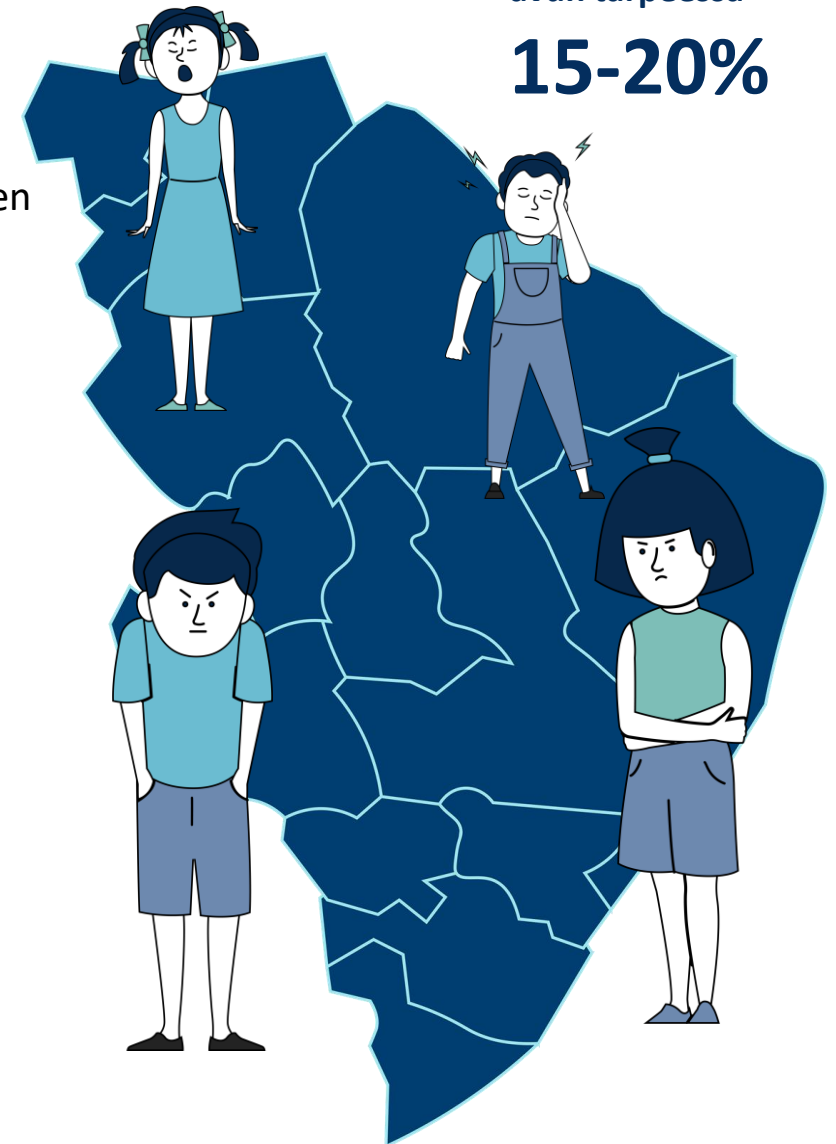
Lapsista psykiatrisen erikoissairaanhoidon piirissä

5,8%

Vuonna 2023 alaikäisistä 5,8% oli lasten- ja nuorisopsykiatrisen hoidon piirissä.
Hoito on jonoutunut: määrää vaikea kasvattaa nykyresursseilla.
Muutama vuosi sitten luku oli alle 5%.

Lapsista ja nuorista avun tarpeessa

15-20%

Tilanteen kompleksisuus

- **Kyse paljon moniulotteisemmista asioista kuin yksistään ADHD-diagnostiikasta ja hoidosta tai lastensuojelun toiminnasta**
- **Kompleksisiin tilanteisiin ei ole yhtä suoraviivaista ja yksinkertaista ratkaisua**
 - **Tarvitaan palveluiden rajat ylittävää yhteistyötä, joka tukee lasten ja nuorten pärjäämistä ennalta ehkäisevästi ja kokonaisvaltaisesti** – sen sijaan että ongelmia ratkotaan pistemäisesti, siiloutuneesti ja myöhään
 - Yhteisövaikuttavuus
- **Perhe- ja lapsilähtöinen lähestymistapa**
 - Elämäntilannetietoisuus
 - Kumppanuus
- **Tutkimusperustaisuus**
 - Tutkimuskysymykset -> yhteistyö Oulun yliopiston kanssa

Yhteisövaikuttavuustyö ja Itlan taustatuki

- Järjestöt, kunnat, seurakunnat ja hyvinvointialueet toteuttavat yhteistyössä tutkittuun tietoon perustuvia paikallisia ratkaisuja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistamiseksi.
- Työn ytimessä on eri sektoreiden toiminnan kehittäminen niin, että ne työskentelevät aikaisin, yhdessä ja riittävän pitkään lapsiperheiden tukena.

Lanupe- työryhmän keskeiset palvelurakenne- ja kehittämisehdotukset hyvinvointialueelle

- **Esitys yhteensovittavan johtamisen kehittämisestä palvelukokonaisuuden kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi**
 - Yhteisövaikuttavuustyö laajasti
 - Tavoitteena systeminen muutos, joka vaikuttaa mm. kodin ulkopuolelle sijoitusten tarpeeseen myönteisesti
 - Koskettaa perhe- ja sosiaalipalveluja, erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuoltoa, kuntoutusta, opiskeluhuoltoa
 - Järjestämislaki 10§ !
 - Uusia johtamisen keinoja käyttöön (esim. monialaisen auttamisen rakenteet ja työtavat, lapsibudjetointi)
- **Esitys uuden perusterveydenhuollon lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen keskuksen ("Mieli") perustamisesta kuntoutuksen palvelualueelle**
 - Vaatii uusia taloudellisia panostuksia tuleville vuosille

Perusterveydenhuollon lasten ja nuorten ”Mieli” -yksikön perustaminen vaiheittain 2025-2026 ->

- Palvelee raskausajasta 18 ikävuoteen
 - **Palvelutehtävä:** Psykiatrisen hoidontarpeen arvioinnit perusterveydenhuollossa, lievien ja keskivaikeiden psykiatristen häiriöiden hoito perustasolla, jatkohoidot ESH:sta sovituilta osin.
 - Lasten ja nuorten terapiatakuun toimeenpanon koordinointi 1.5.2025 ->
 - Lapsiperheiden yhteisasiakasohjaus
- **Vaihe 1** alkaa v. 2025 palvelun asteittaisella käynnistämisellä
- **Vaihe 2** 2026-2027 tavoitteena maakunnallisen palvelun vakiinnuttaminen osaksi lasten ja nuorten palvelujen kokonaisuutta

Mielenterveys ja sosiaalinen hyvinvointi

- Mielenterveyden vahvistaminen ja tukeminen erilaisissa elämäntilanteissa on paljon muutakin kuin sairaanhoidollista psyykkisten häiriöiden hoitamista
- Kouluuyhteisöjen hyvinvointi ja yhteisöllisyys tärkeää
- Erityisesti nuoruusiässä kaveri- ja vertaissuhteet merkityksellisiä
- Perheiden hyvinvointi
 - Lapsiperheköyhyys
 - Vanhempien oikea-aikainen tuki
 - Väkivallan ehkäisytyö
 - Jne.

Yhteisövaikuttavuus: Elämäntilannelukutaito (Mika Niemelä)

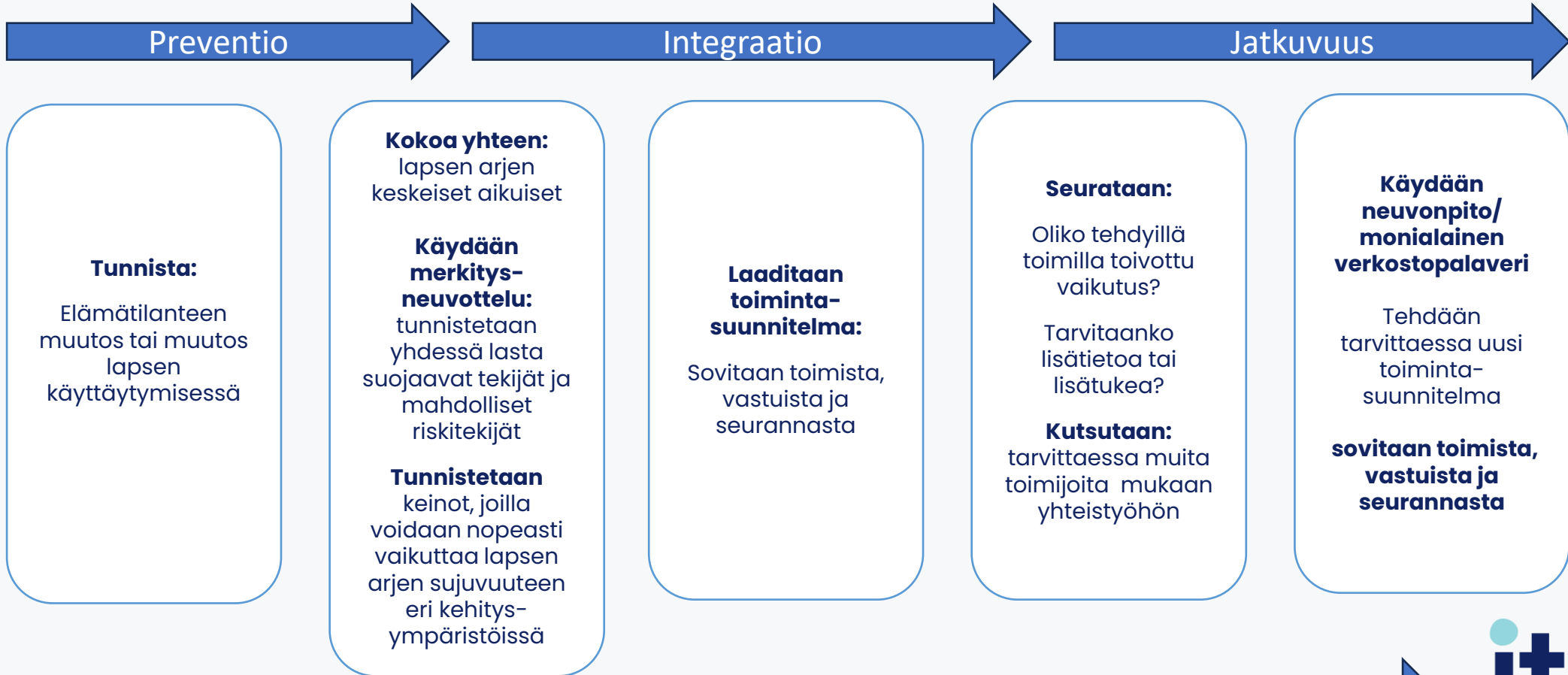
Elämäntilannelukutaito

- Taitoa nähdä yksittäinen asia tai muutos yksilössä osana elämäntilannetta, maisemaa, jossa yksilö elää arkeaan (vrt. lapsuusajan kuormittavat kokemukset)
- Taitoa aktivoida ne resurssit, jotka ovat yksilön toimivan arjen kannalta merkityksellisiä (resilienssi)

Käytännön työn rakenteissa keskeistä:

Lisätuki/ sote-toimijat mukaan yhden puhelun periaatteella!

Monialainen yhteistyö alkaa varhain, toteutuu systemaattisesti ja tehostuu tarpeen mukaan

Perhekeskustiimien käynnistyminen

- Joensuu, Kontiolahti, Ilomantsi käynnistävät tiimejä 2025 ->
- Työntekijätason tiimiytyminen yli organisaatorajojen
 - Kuntatoimijat, sote, 3.sektori, seurakunta, poliisi...
- Voimaa paikallisesta yhteisöstä
 - Erilaisiin paikallisiin ilmiöihin vaikuttaminen
- Paikallisten perhelähtöiseen yhteistyöhön liittyvien toimintatapojen sopiminen ja käytäntöön vieminen
- Nuorisovaltuustojen kontaktoituminen tiimivetäjien ja perhekeskuskoordinaattoreiden kanssa kanssa? Nuorten osallisuus palvelujen kehittämistyössä?

- Onko nuorisovaltuustolla näkemystä/ehdotuksia siitä, kuinka nuorten ja perheiden osallisuutta voitaisiin lisätä yhteisöjen hyvinvoinnit vahvistamiseksi sekä palvelujen parantamiseksi?

TOIMINTAMME
PÄÄMÄÄRÄ
Yhdessä tehden
vaikuttavimmat
palvelut

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden visio

Siun sotella on **selkeä ja ennakoiva palvelukokonaisuus, joka on moniammatillisesti toteutettu, integratiivisesti johdettu ja tuottaa yhteensovitetun palvelun lapsen, nuoren, perheen toimintaympäristöön**

Vision vaikuttavuus on

- Asiakkaan elämänlaatua parantavaa.
- Ammattilaisten työtä ja jaksamista tukevaa.
 - Pitkäaikaisia hoitotuloksia sekä kustannusvaikuttavuutta
 - parantavaa.

ARVOMME

Asiakaslähtöisyys, avarakatseisuus,
yhtenvertaisuus, vastuullisuus ja
turvallisuus

**PALVELU-
LUPAUKSEMME**
Oikea palvelu,
oikeaan aikaan,
oikeassa paikassa

Kiitos!

Lisätietoja:

sanni.penttila@siunsote.fi

p. 0133307993

